

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

גיטין נו-א

עניין: על קמצא ובר קמצא חרוב ירושלים

עיון יעקב

טז אקמצא ובר קמצא חריב ירושלים. לכאורה קשה דלמה קאמר אקמצא חריב ירושלים דהלא הוא לא קעביד מידי רק הל"ל אבר קמצא חריב ירושלים ואפשר לומר דאתי לאשמועינן שעבירה גוררת עבירה לפי שהיו אוהבים ורעים זה לזה והיו רגילים לעשות זה עם זה סעודת מרעים על כן אירע תקלה זו על ידיהם וכן יש ללמוד מוסר שלא ישלח דברו ביד הכסיל כי אלמלא היה עושה שליח שליחותו על נכון

מהר"ל ח"א

ויש לך להתבונן מה עשה קמצא ומה פשעו ומה חטאו שאמר ע"י קמצא חרב ירושלים. אבל יש לך לדעת, כי ע"י זה שהיה באותו דור שנאת חנם ומחלוקת, ודרך המקום ע"י שבו שנאת חנם שלוקח לו אוהב לחלוק עם אחר ששונא אותו, וזה שהיה רחמיה קמצא זאת האהבה עצמה הוא חלוק ופירו, ולפיכך האהבה הוה נקרא קמצא שאין זה רק להתקשר ביחד כדי לחלוק על אחרים, והנה הפירוד והחלוק נאמר על המתחברים להיות אוהבים על זה הדרך וזהו קמצא ובר קמצא, רק כי מי שיש בו המחלוקת בעצמו יותר גרוע, לכך נקרא מי שלא היה בו המחלוקת רק שהיה מתחבר אל מי שהיה בעל מחלוקת היה נקרא קמצא, ומי שהיה בו מחלוקת עצמו נקרא בר קמצא. ומפני זה נחרב ירושלים

ילקוט הגרשוני

נ"ה. אקמצא ובר קמצא חריב ירושלים — כחזקת ע"י עיון יעקב לכאורה קשה למה קאמר אקמצא חריב ירושלים דהלא הוא לא קעביד מידי רק הל"ל אבר קמצא חריב ירושלים ואפשר לומר דאתי לאשמועינן שעבירה גוררת עבירה לפי שהיו אוהבים ורעים זה לזה והיו רגילים לעשות זה עם זה סעודת מרעים על כן אירע תקלה זו על ידיהם וכן יש ללמוד מוסר שלא ישלח דברו ביד הכסיל כי אלמלא היה עושה שליח שליחותו על נכון

גמ' יומא ט:

ירושלם פה לפה (ז) אבל מקדש שני שהיו עוסקין בתורה ובמצות וגמילות חסדים מפני מה חרב (ח) מפני שהיתה בו שנאת חנם ללמוד ששקולה שנאת חנם כנגד שלש עבירות ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים (ט) רשעים היו אלא שתלו בטחונם בהקב"ה אתאן

פתח עינים לחיד"א

בן יהוידע

שם. אקמצא ובר קמצא חריב ירושלים. הקשה הרב עיון יעקב ז"ל, קמלא לא עביד מידי, והול"ל אבר קמצא חריב ירושלים, ע"כ, ונ"ל דכל מי שיש בידו למחות ולא מיחה נקרא הדבר על שמו, והכא קיס ליה לתלמודא, בעת שבר בר קמלא היה קמלא אהבו של בעה"כ יושב, והיה בידו למנוע מן הדבר הזה שלא יולאו לבר קמלא מצינו, וכיון דלא מנעו, גם הוא נעשה שותף בזק אשר נסתבב מחמת דבר זה. ולפ"ד מהרש"א ז"ל שהיו אב ובנו, א"כ קמלא וח"י היה יודיע ט"ס שגלה ומריבה בין בעה"כ ובין בנו בר קמלא, והיה חייב לעשות שלום ביניהם מעיקרא, וכיון דלא עשה שלום ביניהם נסתבב דבר זה, ולכן נקרא על שמו ג"כ. והנה צדדו הא דלא פירש רש"י ז"ל בפירוט מהרש"א, שהיו אב ובנו, היינו משום דאי הוה הכי הול"ל אקמצא ובריה חריב ירושלים. ועוד נ"ל בס"ד כונת הש"ס

אקמצא ובר קמצא חריב ירושלים. אע"ג דקמצ' לא הייל שום גרמא בזה דלא עביד מידי ואפשר כי גם לא נמצא שם כמבואר נקט הכי אקמצא ובר קמצא על דרך בין חייאת למחבלתא ווי לברא דעלובתא. וה"נ הכי קאמר בעבור חילוף קמצא לבר קמצא חריב ירושלים כי המשרת היה לו להזמין לקמצא ופרח זימון מיניה ואומניה לבר קמצא הוה מה דהוה. וכן הוא בתדא במדרש איכה רבתי על פסוק בני ציון היקרים וז"ל הוה דבריתא אמרי בין קמצא ובין בר קמצא חרב מקדשא עכ"ל:

תנחומא וישב פרשה ד'

בוא וראה, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, מיום הראשון ברא מלאך המות. מנין, אמר רבי ברכיה משום שנאמר (בראשית א ב) וחשך על פני תהום, זה מלאך המות, המחשיף פניהם של בריות. ואדם נברא בשרי, ועלילה נתלה בו, שהוא הביא את המיתה לעולם, שנאמר (שם ב יז) כי ביום אכלך ממנו מות תמות. משל, למה הדבר דומה, למי שמבקש לגרש את אשתו. כשבקש לילך לביתו, כתב גט. נכנס לביתו

והגט בידו, מבקש עלילה לתנו לה. אמר לה מזגי לי את הפוס שאשפה, מזגה לו. פינן שנטל הפוס מידה, אמר לה הרי זה גשף. אמרה לו מה פשעי, אמר לה צאי מביתי, שמזגת לי פוס פשור. אמרה לו כבר היית יודע שאני עתידה למזג לך פוס פשור יי, שכתבת הגט והבאתו בידי. אף כך אמר אדם לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם, עד שלא בראת עולמך קדם שני אלפים שנה, היתה תורה אצלך אמון, שפך בתיב (משלי ח ל) ואהיה אצלך אמון ואהיה שעשועים יום יום (ט"ו*), שני אלפים שנה. וכתוב בה (במדבר יט יד)

זאת התורה אדם פי ימות באהל. אלולי שהתקנת מות לבריות, היית פותב בה פך, אלא באת לתלות בי את העלילה. הוי נזרא עלילה על בני אדם.

גמ' נדרים פא.

תחלה (א) דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב (ב) מי האיש החכם ויכן את זאת דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים (ג) ולא פירשוהו עד שפירשו הקב"ה בעצמו דכתיב (ד) ויאמר ה' על עוזבם את תורתו וגו' היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב (ה) שאין מברכין בתורה תחלה